

Naturen netop nu i februar 2022.

- af Arne Friis Hansen.

Vinter, kulde og sne. Korsnæb trodser vinteren og yngler nu

"Dagene længes og vinteren strenges, atter vinden om i nord". Måske vinter, måske ikke? Hvis den kommer, så er februar en kærkommen måned for vinterligt vejr. Vi vil helst have spirende forår i marts. Ravneparrene begynder at flyve parallelt og indleder kurmageri nu. Solsorten fløjter i morgensolen, men én fugl har allerede unger i februar, nogle år i januar.

Korsnæb. Hvad i al verden bilder den sig ind? Hvad er meningen med galskaben, at sætte unger i verden med potentiel risiko for endog ganske lave minustemperaturer. Svaret er, at korsnæbs fødeemne nr. ét, kogler fra nåletræer, netop kulminerer om vinteren. Lille korsnæb har specialiseret sig i grankogler, stor korsnæb i fyrrekogler. Lille korsnæb er den hyppigst forekommende i Danmark og ses ofte i jyske granplantager, hvor føden er rigelig. I januar og februar har grankoglen ikke åbnet sig endnu.

Korsnæb i lærketræ.

Korsnæb kan med sit næb som specialtang åbne grankoglen og fiske store fede og righoldige frø ud af koglen. Længere hen på foråret åbner koglerne sig naturligt, og så er der serveret for andre fugle uden en specialtang i næbbet, f.eks. siskener. Men midt på vinteren har korsnæb koglerne for sig selv; så er det med at få sat nogle unger i verden.

Natuglen yngler sandt for dyden også

Natuglen står ikke tilbage for korsnæb. Ofte lægger den også sine æg i februar. Varierende antal æg afhængig af gunstige eller ikke gunstige forhold for natuglen. I såkaldte "gnaverår", det er år med mange mus, så bliver der lagt 5-7 æg, hvorimod år skralt med mus, så reduceres antallet til 2-4 æg. Enkelte helt pauvre år lægges der slet ikke nogen æg.

Føden suppleres også med en gourmetmiddag med små, lækre harekillinger, som nogle år fødes allerede i februar. Eller flagermus! De er jo ganske vist i dyb dvale om vinteren, men hænger dejligt, frit tilgængelige i kalkgruberne; lige til at plukke. Jeg har flere gange set natuglen svæve totalt lydløst ind igennem grubegangene, og missionen er lige til. Den kommer udelukkende for at æde en flagermus eller ti. I sommerhalvåret, hvor flagermusene er aktive, nupper natuglen med et jerngreb af og til en flagermus i luften. Flagermus orienterer sig fremadrettet med lyde, men de har ikke noget "bakspejl" indbygget i ekkolokaliseringen. Det ved natuglen, som fanger flagermus med et bagholdsangreb.

Den sjældne damflagermus.

Når tv-seere skruer op for Barnaby, Wallander eller hvilken som helst anden krimi, og morderen er på stakåndet flugt gennem mørke, skumle og ufremkommelige buskadser, så kan vi være evigt forvisset om, at der i lydkulissen bliver tilføjet natuglens tuden. Det er hårrejsende uhyggeligt.

Vandstær – chartergæst fra Norden

Flere år i træk observeres en ret sjælden vintergæst i Danmark, vandstæren, ved Jordbro Å.

Vandstæren er i Danmark en meget sjælden ynglefugl, fordi der kun findes få klare vandløb med god strøm og stenet bund, som er artens foretrukne fødesøgningssted. I det nordlige Skandinavien yngler arten gerne på små afsatser i klipperne langs elvene.

I vinterhalvåret øges antallet af vandstære i Danmark, fordi nogle vandstære fra Norge og Sverige er "charterturister" i vort lands mildere vinterklima. Deres fødesøgningssteder i hjemlandet fryser til, så de tager turen sydpå til rindende vandløb med gode fødeemner. Når foråret kommer, går turen igen nordpå. Der er kun ganske få ynglende vandstære i Danmark

Den ses den oftest siddende på en pind eller en sten ved et vandløb. En lille plump fugl med et karakteristisk hvidt bryst.

Vandstær – i nærheden af Hald Sø.

Vorterod – gule tæpper i skovbunden

Hvis man her i februar sparker lidt i løvskovens blade i Dybdal og andre løvskove, så vil man allerede nu kunne se vorterodens blade pible frem. En forårsblomst med stærke gule farver, når den blomstrer i marts/april. Vorteroden hører ligesom en anden tidlig forårsbebuder i løvskoven, anemonen, til ranunkelfamilien. Ranunkler er giftige, så vorteroden bliver ikke spist af hverken husdyr eller hjorte.

Vorterod hedder den, fordi rodnettet består af nogle små vorteformede rødder. I gamle dage troede man på signaturlæren; Gud havde skabt jorden med al dens mangfoldighed og havde i hver enkel blomst givet et vink med en vognstang til os mennesker, hvad blomsten kunne bruges imod af vederstyggelige sygdomme. Så vorteroden blev med lidet held anvendt mod vorter.

Vorterod.

Uagtet blomstens forførende skønhed, så er det farligt at invitere vorteroden hjem i haven. Den formerer sig ganske hurtigt og kan lave tæppelignende bestande, som udkonkurrerer andre blomster. Vorterod kan bl.a. ses langs Harrestrup Bæk ved Drost Peders Høj.

Erantis og vintergæk

Knap er nytåret overstået, før de første erantis pibler frem i haverne og nogle skove. I februar står de lysende gule og bebuder forårets komme uagtet evt. minusgrader. Erantis tilhører ranunkelfamilien og er naturligt hjemmehørende i Italien og det nordlige Balkan. Munke eller måske snarere nonner har formentligt taget rodknolde med til Danmark. Ikke som en helbredende urt med kun som fryd for øjet.

Vintergækken følger lige efter som én af de første blomster. Den vokser såmænd også naturligt på Balkan men også Spanien og Kaukasus. Ligeledes indført til Danmark af klostervæsenet.

Fra Kaukasus til Eufrat og Tigris på grænsen mellem Irak og Iran er der ikke så langt. Her lå Paradisets Have, som vi kender fra 1. Mosebog. Der vokser vintergækken sikkert også, og der er en fin lille historie om vintergækken.

Blomsten fra Paradis

Der var en gang en from kvinde, der hed Dorothea. Dorothea lovede alle, at når hun en gang døde, så ville hun sende blomster fra Paradisets Have ned til jorden. Stakkels Dorothea døde midt på vinteren, men fordi hun havde været så from, så bragte en engel en hvid klokkeblomst ned på jorden, som blomstrer på Dorotheas Dag – den 6. februar. (kilde: Skoven i Skolen). Der findes flere afarter af vintergæk, bl.a. Dorothea liljen.

Den smukke Dorothea lilje

Sanglærke

I agerlandet, f.eks. ved Grønhøj og Skelhøje, kan sanglærkens fortryllende sangtriller høres højt i sky på milde dage i februar. Men helst heller ikke før. Et gammelt dansk vejrrørsel siger, at lige så mange dage lærken synger før Kyndelmisse, lige så mange dage skal den tie derefter; altså et koldt forår.

Dens levesteder er primært heder og det åbne landbrugsland. Sanglærken var tidligere en meget talrig fugl i Danmark, men de seneste årtier er antallet i Danmark og Vesteuropa desværre reduceret kraftigt grundet intensiv landbrugsdrift. Tætheden af ynglende sanglærker på økologiske bedrifter er dobbelt så stor som på sprøjtede og konventionelt dyrkede landbrug.

De milde vintre tillader sanglærken at blive i Danmark, men hvis vejret slår om i sne og frost, kan den hurtigt gøre sig rejseklar og flyver til mildere himmelstrøg. Alt afhængig af vejret kan sanglærken godt trække frem og tilbage flere gange i løbet af en vinter. Den er en såkaldt vejrfugl.